

İki Dilli Çocuklar: Ortadoğu ve Avrupa

Bilingual Children: Middle East and Europe

Öğr. Gör. Melis Ay YÜZÜGÜLDÜ*
Zeynep Beyza SEVEN**

Öz

Bu makale, Avrupa ve Orta Doğu'da yaşayan iki dilli çocukların eğitim, toplumsal entegrasyon ve kimlik gelişim süreçlerini karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Küreselleşmenin etkisiyle iki dillilik giderek yaygınlaşırken, bu durum çocukların bireysel gelişimi ve toplumsal uyumu açısından çeşitli fırsatlar ve zorluklar doğurmaktadır. Göç ve kültürel etkileşimlerin artması, iki dilliliğin yaygınlaşmasına neden olmuş ve hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli etkiler yaratmıştır. İki dillilik, çocuklara bilişsel esneklik, kültürlerarası iletişim becerileri ve geniş bir perspektif kazandırırken; dil bariyerleri, kimlik karmaşası ve sosyal dışlanma gibi zorluklar da doğurabilmektedir. Avrupa'da dil hakları genellikle yasal çerçevelerle korunmakta, çift dilli eğitim modelleri ve kapsayıcı politikalarla çocukların her iki dilde de yetkinleşmesi hedeflenmektedir. Almanya, Fransa, Hollanda gibi ülkelerde çift dilli eğitim modelleri yaygın olup, dil desteği programları ve kapsayıcı eğitim politikaları uygulanmaktadır. Bu politikalar, öğrencilerin hem ana dillerini korumalarını hem de yerel dilde yetkinlik kazanmalarını desteklemektedir. Sosyal uyum programları, kültürel farkındalık etkinlikleri ve çok kültürlü okul ortamları, çocukların entegrasyonunu kolaylaştırmaktadır. Ancak, göçmen çocukların bazı bölgelerde ayrımcılıkla karşılaştığı ve bunun uyum sürecini olumsuz etkilediği görülmektedir. Orta Doğu'da ise dil politikaları daha çok ana dili ve dini dili korumaya odaklıdır. Göç, mültecilik ve çok etnikli yapı, çocukların eğitim süreçlerini ve kimlik gelişimlerini doğrudan etkilemektedir.

* melisyuzuguldu@maltepe.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5972-7042, Maltepe Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu.

** zeynepbeyzaseven7@gmail.com, ORCID: 0009-0001-2833-8236, İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu.

Geçici eğitim merkezleri gibi uygulamalar dilsel entegrasyonu desteklese de, ikinci dil yeterliliklerinde eksiklikler sıkça gözlenmektedir. Bu durum, akademik başarı ve toplumsal uyum açısından dezavantaj yaratmaktadır. Makale, iki dilli çocukların kimlik gelişimi, sosyal ilişkileri ve dilsel yeterliliklerinin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli sonuçlar doğurduğunu vurgulamaktadır. Sonuç olarak, daha kapsayıcı eğitim politikaları, sosyal farkındalık programları ve kültürel çeşitliliği destekleyici yaklaşımlar, iki dilli çocukların sağlıklı gelişimi ve toplumsal uyumları açısından kritik bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İki Dilli Çocuklar, Toplumsal Entegrasyon, Kimlik Gelişimi, Avrupa, Orta Doğu

Abstract

This article comparatively examines the educational processes, social integration, and identity development of bilingual children living in Europe and the Middle East. With the impact of globalization, bilingualism has become increasingly widespread, bringing both opportunities and challenges for children's individual development and social integration. The rise in migration and cultural interactions has contributed to the spread of bilingualism, generating significant effects at both the individual and societal levels. Bilingualism provides children with cognitive flexibility, intercultural communication skills, and a broad perspective; however, it may also lead to challenges such as language barriers, identity confusion, and social exclusion. In Europe, language rights are generally protected by legal frameworks, and bilingual education models alongside inclusive policies aim to ensure children's proficiency in both languages. Countries such as Germany, France, and the Netherlands widely implement bilingual education models, supported by language assistance programs and inclusive educational policies. These initiatives help students maintain their mother tongues while gaining competence in the local language. Social integration programs, cultural awareness activities, and multicultural school environments facilitate children's adaptation. Nevertheless, immigrant children in some regions still face discrimination, negatively affecting their integration. In the Middle East, language policies tend to focus more on preserving the mother tongue and religious language. Migration, refugee movements, and multi-ethnic structures directly influence children's education and identity development. While temporary education centers support linguistic integration, deficiencies in second language proficiency are common, creating disadvantages in academic achievement and social adaptation. The article emphasizes that bilingual children's identity development, social relationships, and linguistic competence have significant implications at both individual and societal levels. In conclusion, more inclusive educational policies, social awareness programs, and approaches that embrace cultural diversity are essential for the healthy development and successful integration of bilingual children.

Keywords: Bilingual Children, Identity Development, Europe, Middle East, Social Integration

Giriş

Dil, insana özgü en güçlü iletişim aracıdır. İnsanın zihnindeki çeşitli düşünceleri, duyguları, tutum, inanç ve değer yargularını aktarma sürecinde, aynı zamanda görüp algılanan ve yaşanan olaylarla ilgili bilgileri ve kültürel birikimi aktarmada önemli bir rol oynamaktadır (Bican, 2017).

İnsan, iletişim kurmak ve duygu ile düşüncelerini ifade etmek için dili doğumdan itibaren çevresinden edinmeye başlamaktadır. Bireyin yaşam alanının gelişmesi, çevresel uyaranların artması ve sosyalleşmesiyle doğru orantılı olarak dili de gelişmektedir (Chomsky, 2002). Çocuk, zamanla edindiği çevrenin farklı diller konuşması sonucu, ana dilinden farklı olan bu dili ikinci dil olarak öğrenmektedir (Cummins, 2001). Küreselleşen dünyada, farklı milletlerin iç içe geçmesiyle birlikte, çok dilli bireylerin sayısı artmıştır. Bu durum, dil öğrenimi ve eğitim süreçlerini önemli bir araştırma konusu haline getirmiştir (Grosjean, 2010).

Çocuk, yaşadığı toplumda dilini şekillendiriyor olsa da, esas dili, içinde yaşadığı kurumdan yani ailesinden öğrendiği anadilidir (Yeşilyurt, 2021). Annesinden öğrendiği dil, düşünme aracıdır. İkinci bir dil öğrenildiğinde, bu dil, ana dilin üzerinde şekillenmektedir (Krashen, 1982). “İkinci dili ne zaman öğrenilmeli?” sorusu günümüzde hala tartışılmakta olup, zorunlu olarak ikinci dili kullanmak zorunda kalan bireylerin karşılaştığı güçlükler, araştırmacılara yeni bir araştırma alanı açmıştır (Baker, 2011).

Kültürel ve dilsel çeşitliliğin bir yansıması olarak, günümüzde iki dilli çocukların yetiştirilmesi ve eğitimi, önemli bir konu haline gelmektedir (Bialystok, 2001). Bu durum, farklı coğrafyalarda ve kültürel bağlamlarda farklılıklar gösteren uygulamalar ve yaklaşımlar sergileyebilir. Avrupa ve Orta Doğu, tarihsel, kültürel ve sosyo-ekonomik bağlamda büyük farklar taşırken, bu bölgelerdeki iki dilli çocukların eğitim ve sosyal ilişkilerinde de farklı dinamikler gözlemlenmektedir (Özgül, 2014).

Avrupa’da, çok kültürlü ve çok dilli toplumlar, iki dilli çocuk yetiştirmek için geniş bir politika yelpazesi sunmaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinde, dil öğrenimi ve dil hakları genellikle yasal çerçevelerle güvence altına alınmıştır. Birçok Avrupa ülkesinde, çocukların doğdukları dil dışında ikinci bir dili öğrenmeleri teşvik edilmektedir. Eğitim sistemleri, iki dilli çocukların okullarda başarılı olmalarını sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır. Özellikle Almanya, Belçika, İsviçre ve Hollanda gibi ülkelerde, çocukların anadilinin yanı sıra yerel dil ve küresel dillerde de eğitim alabilmesi için okullarda özel dersler ve kaynaklar sağlanmaktadır (Özgül, 2014). Sosyal ilişkiler açısından, bu ülkelerdeki çocuklar okulda ve toplumda dil ve kültür çeşitliliği ile karşılaşır, bu da onların daha açık fikirli ve çok kültürlü bir bakış açısına sahip olmalarını sağlar. Ancak, iki dilli çocukların yaşadıkları dilsel zorluklar, okulda ve sosyal ortamda bazen kimlik karmaşasına ve toplumsal entegrasyon sorunlarına yol açabilmektedir (Süverdem&Ertek, 2020).

Öte yandan, Orta Doğu’da iki dilli çocuk yetiştirilmesi, bölgedeki sosyo-politik yapılar, göç dinamikleri ve kültürel mirasla doğrudan ilişkilidir. Orta Doğu ülkeleri, dilsel ve kültürel çeşitliliğe sahip olsalar da, bölgedeki dil politikaları genellikle ana dili ve dini dili koruma üzerine odaklanmıştır (Yeşilyurt, 2021). Arapça, Farsça, Türk-

çe ve Kürtçe gibi dillerin konuşulduğu ülkelerde, çocuklar genellikle birden fazla dilde eğitim alır; ancak bu dillerin nasıl kullanıldığı, hangi dilin öncelikli olduğu ve eğitimde hangi dilin daha fazla yer aldığı, her ülkenin özel durumuna göre değişmektedir (Albirini, 2006). Ayrıca, göçmenlik ve mültecilik gibi süreçler, Orta Doğu'daki çocukların dilsel kimliklerini ve sosyal ilişkilerini şekillendiren önemli faktörler olarak bilinmektedir. Bu çocuklar, hem evde hem de okulda farklı dillerde iletişim kurarken, aynı zamanda farklı kültürel ve dini değerlere sahip insanlarla etkileşime girmektedir. Bu durum, çocukların kimlik oluşumlarını etkileyebilir ve bazen yabancı dildeki yeterliliklerinin düşük olması nedeniyle sosyal izolasyon ya da dışlanma deneyimlemelerine yol açabilir (Alaca, 2011).

Bu makalede, Avrupa ve Orta Doğu'daki iki dilli çocukların yetiştirilme süreçlerine ve eğitimlerine dair benzerlikler ve farklılıklar incelenecektir. Eğitim politikaları, sosyal ilişkilerdeki çeşitlilik ve dilsel entegrasyonun bu çocuklar üzerindeki etkileri, çocukların gelişimi ve toplumlarla etkileşimleri üzerine yapılan araştırmalar ışığında değerlendirilecektir. Avrupa'daki dil politikalarının daha sistematik ve yapısal bir şekilde ele alınması ile Orta Doğu'daki dilsel ve kültürel farklılıkların daha çok bireysel ve toplumsal düzeyde şekillendiği görülmektedir (Eryılmaz, 2023). Bu bağlamda, her iki bölgedeki iki dilli çocukların karşılaştıkları zorluklar ve fırsatlar analiz edilerek, iki dilliliğin çocuklar üzerindeki etkileri daha geniş bir perspektiften ele alınacaktır.

Kültürel ve dilsel çeşitliliğin artması, özellikle göç, uluslararası iş gücü hareketliliği ve dijitalleşme gibi küresel süreçlerle bağlantılı olarak, iki dilli çocukların sayısının her geçen gün arttığı bir gerçeklik yaratmaktadır (Yeşilyurt, 2021). Bu çocuklar, hem evde hem de okulda birden fazla dilde eğitim alırken, farklı kültürel değerler ve sosyal normlarla karşılaşmaktadırlar. Bu durum, sadece bireysel gelişimlerini değil, aynı zamanda toplumların sosyal yapısını ve kolektif hafızasını da derinden etkilemektedir (Cummins, 2001).

İki dilli çocukların yetiştirilmesi ve eğitimi, eğitim sistemleri, aile yapıları ve toplumsal ilişkiler açısından önemli soruları gündeme getirmektedir. Bu çocukların eğitimdeki başarısı, yalnızca dilsel yetkinliklerini değil, aynı zamanda kültürel kimliklerini, toplumsal entegrasyonlarını ve sosyal ilişkilerini de doğrudan etkilemektedir (Baker, 2011). Özellikle Avrupa ve Orta Doğu gibi farklı coğrafyalarda ve sosyo-politik bağlamlarda bu süreçlerin nasıl şekillendiği, her iki bölgenin kendi benzersiz toplumsal yapılarının birer yansımasıdır (Baker ve Wright, 2017). Eğitim politikaları, dilsel çeşitliliği nasıl yönetiyor ve iki dilli çocukları nasıl destekliyor? Bu çocuklar, hangi sosyal, kültürel ve psikolojik zorluklarla karşılaşılıyorlar ve bu zorluklar nasıl aşılabiliyor? Bu sorulara verilecek yanıtlar, sadece iki dilli çocukların gelişimi açısından değil, aynı zamanda daha kapsayıcı ve adil bir eğitim sisteminin oluşturulması için de kritik bir öneme sahiptir (Grosjean, 2010).

Ayrıca, iki dilli çocukların sosyal ilişkileri ve toplumsal entegrasyonu, çok kültürlü toplumların daha barışçıl ve uyumlu bir şekilde gelişmesine olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda, iki dilliliğin sadece bireyler için değil, topluluklar için de önemli bir fırsat sunduğu söylenebilmektedir (Bialystok, 2001). Eğitim alanında yapılacak iyileştirmeler, bu çocukların kültürel ve dilsel zenginliklerini bir avantaja dönüştürerek, toplumların bir arada yaşayabilme kültürünü güçlendirebilmektedir. Bu nedenle, iki

dilli çocukların eğitim süreçlerini anlamak ve bu süreçleri daha verimli hale getirecek politikalar geliştirmek, sadece bu çocukların geleceği için değil, aynı zamanda daha kapsayıcı, hoşgörülü ve çok kültürlü bir toplum yapısının inşası için de kritik öneme sahiptir (Alaca, 2011).

Bu makalenin amacı, Avrupa ve Orta Doğu'daki iki dilli çocukların eğitim süreçlerini, sosyal ilişkilerini ve kültürel kimlik gelişimlerini karşılaştırmalı olarak incelemektir. Araştırma, iki dilli çocukların akademik başarıları ve dil gelişimleri üzerinde eğitim sistemlerinin, öğretim yöntemlerinin ve destekleyici stratejilerin etkilerini değerlendirmeyi hedeflemektedir. Ayrıca, sosyal entegrasyon ve kimlik oluşumunu ele alarak, iki dilli çocukların farklı dil ve kültürler arasında nasıl denge kurduklarını ve bu süreçte karşılaştıkları farklılıkları analiz etmek amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, dilsel ve kültürel çeşitliliğin bireysel gelişim ve toplumsal uyum üzerindeki etkileri de irdelenecektir.

Makale, Avrupa ve Orta Doğu'daki eğitim politikalarının iki dilli çocukları destekleme stratejilerini ve bu politikaların etkinliğini sorgulamayı da kapsamaktadır. Özellikle göçmen ve mülteci çocukların eğitim süreçleri ile dilsel entegrasyonlarına odaklanarak, göç ve yerinden edilmenin bu çocukların sosyal uyumları üzerindeki etkileri araştırılacaktır.

Son olarak, iki dilli çocukların karşılaştıkları zorluklar ve fırsatlar doğrultusunda, daha kapsayıcı ve etkili eğitim stratejileri geliştirilmesine katkı sunmak hedeflenmektedir. Bu çalışma, Avrupa ve Orta Doğu bağlamında iki dilli çocukların eğitimi, toplumsal entegrasyonu, kimlik gelişimi ve dilsel çeşitlilikle ilişkili dinamiklere dair derinlemesine bir analiz sunmayı amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışma, Avrupa ve Orta Doğu'daki iki dilli çocukların eğitim süreçleri, toplumsal entegrasyonları ve kimlik gelişimlerini inceleyen bir derleme çalışmasıdır. Derleme yöntemi, belirli bir konu hakkında literatürdeki mevcut bilgileri sistematik bir şekilde toplamak, analiz etmek ve yorumlamak amacıyla kullanılmıştır. Çalışma, iki bölge arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koyarak iki dilli çocukların karşılaştığı fırsatları ve zorlukları kapsamlı bir şekilde ele almayı hedeflemektedir.

Veri Toplama Süreci

Araştırma kapsamında, son 25 yılda yayımlanmış olan akademik makaleler, kitaplar, raporlar ve tezler incelenmiştir. Anahtar kelimeler, "iki dilli çocuklar," "eğitim süreçleri," "toplumsal entegrasyon," "kimlik gelişimi," "Avrupa," ve "Orta Doğu" terimlerinden oluşmaktadır. Ayrıca, bu anahtar kelimeler farklı kombinasyonlarla birleştirilerek tarama genişletilmiştir.

Veri Analizi

Toplanan veriler, tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Öncelikle, literatürde sıkça vurgulanan temalar belirlenmiş ve bu temalar, iki bölge arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri karşılaştırmak amacıyla gruplandırılmıştır. Veriler, iki dilli çocukların eğitim fırsatları, toplumsal entegrasyon süreçleri ve kimlik gelişimi üzerindeki etkileri açısından değerlendirilmiştir.

Etik İlkeler

Bu çalışma, literatür taraması yöntemiyle gerçekleştirildiği için etik onam gerektirmemektedir. Ancak, incelenen kaynakların yazarlarına gerekli atıflar yapılmış ve akademik etik kurallarına titizlikle uyulmuştur.

BULGULAR

Bu çalışma, Avrupa ve Orta Doğu'daki iki dilli çocukların eğitim süreçlerini, toplumsal entegrasyonlarını ve kimlik gelişimlerini karşılaştırarak önemli bulgular ortaya koymuştur. Bulgular, iki bölge arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları, iki dilli çocukların yaşadıkları zorlukları ve karşılaştıkları fırsatları kapsamlı bir şekilde incelemektedir.

Tablo 1. Avrupa ve Orta Doğu'ya Ait Karşılaştırmalı Bulgular

BULGULAR	AVRUPA	ORTA DOĞU
Eğitim Politikaları ve Modelleri	Çift dilli eğitim modelleri yaygın, dil desteği programları ve kapsayıcı eğitim politikaları uygulanmakta. Almanya, Fransa ve Hollanda gibi ülkelerde başarı sağlanmaktadır.	Göçmen ve mülteci çocuklara yönelik eğitim politikaları geliştirilmiş. Geçici eğitim merkezleri (GEM) gibi yapıların yaygın olduğu görülmektedir. Ana dilin korunmasına yönelik çalışmalar bulunmakta, ancak ikinci dilde eksiklikler gözlemlenmektedir.
Toplumsal Entegrasyon	Sosyal ve kültürel farklılıkları hoşgörülle karşılayan toplumlar mevcuttur. Ancak ayrımcılık ve sosyal dışlanma sorunları da gözlemlenmektedir.	Toplumsal entegrasyon karmaşık bir süreç olarak görülmektedir. Kimlik çatışması ve kültürel uyum sorunları sıkça yaşanmaktadır. Ayrımcılık ve sosyal dışlanma çocukların eğitim ve sosyal ilişkilerini olumsuz etkilemektedir.
Dilsel ve Kimlik Gelişimi	İki dilli çocuklar, hem kendi kültürlerine ait değerleri korurken hem de yerel kültüre uyum sağlamaktadır. Çifte kimlik gelişimi çocukların sosyal bağlarını güçlendiren önemli bir avantaj sunmaktadır.	Evde bir dil, okulda ise farklı bir dil kullanımı kimlik oluşumunda büyük etkiye sahiptir. Çocuklar, kültürel farklılıkları dengeleme çabası içinde olduğu görülmektedir. Kimlik çatışmaları ve kültürel uyum sorunları öne çıkmaktadır.

Dilsel ve Kültürel Farklılıkların Yönetimi	Dilsel çeşitlilik, çocukların sosyal bağlarını güçlendiren bir faktördür. Eğitimde çok dilli ortamlar çocukların uyum süreçlerine katkı sağlamaktadır.	Çok etnikli yapılar ve dilsel çeşitlilik, çocukların kültürel kimliklerini inşa etmelerinde önemli bir rol oynamaktadır.
Ayrımcılık ve Sosyal Dışlanma	Sosyal uyum programları ve farkındalık etkinlikleri, ayrımcılığı ve dışlanmayı engellemeye yönelik olumlu katkılar sağlamaktadır.	Göçmen ve mülteci çocuklar, sosyal dışlanma ve ayrımcılıkla karşılaşabilmektedir. Bu durum, entegrasyon süreçlerini zorlaştırmaktadır.

Tablo 1, Avrupa ve Orta Doğu'daki iki dilli çocukların eğitim süreçleri, toplumsal entegrasyonları ve kimlik gelişimlerine dair karşılaştırmalı bulguları özetlemektedir. Tablo, her iki bölgedeki eğitim politikaları, toplumsal entegrasyon süreçleri, dilsel ve kimlik gelişimi ile kültürel farklılıkların yönetimi gibi temel alanlarda gözlemlenen benzerlikleri ve farklılıkları sunmaktadır. Ayrıca, her iki bölgedeki çocukların karşılaştıkları zorluklar ve bu zorlukların üstesinden gelmek için uygulanan stratejiler de tabloda yer almaktadır. Bu karşılaştırmalı analiz, iki dilli çocukların eğitim ve sosyal entegrasyon süreçlerinin daha kapsayıcı ve etkili hale getirilmesi için önemli çıkarımlar sağlamaktadır.

Avrupa'daki Bulgular

Eğitim Politikaları ve Modelleri

Avrupa'da, özellikle Almanya, Fransa ve Hollanda gibi ülkelerde çift dilli eğitim modelleri yaygın olarak uygulanmaktadır. Bu modeller, çocukların hem ana dillerinde hem de yerel dillerde eğitim alabilmesini sağlamaktadır. Avrupa'daki birçok ülkede, dil desteği programları ve kapsayıcı eğitim politikaları uygulanmaktadır. Bu programlar, öğrencilerin dilsel ve akademik başarılarını artırmayı hedeflemekte ve çocukların eğitimde daha eşit fırsatlar elde etmelerini sağlamaktadır (Baker, 2011). Bu eğitim politikaları, dilsel çeşitliliği kucaklayarak, çocukların iki dilde de yeterlilik kazanmalarını desteklemektedir.

Toplumsal Entegrasyon

Avrupa'daki iki dilli çocuklar genellikle sosyal ve kültürel farklılıkları hoşgörüyle karşılayan toplumlarla karşılaşmaktadır. Ancak, bazı ülkelerde, özellikle göçmen nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde, ayrımcılık ve sosyal dışlanma gibi sorunlar da gözlemlenmektedir (Kymlicka, 2007). Bu bağlamda, sosyal uyum programları ve okullarda uygulanan farkındalık etkinlikleri, entegrasyon sürecine önemli katkılar sağlamaktadır. Avrupa'daki okullarda, çocukların çok kültürlü bir ortamda eğitim almaları, sosyal uyumlarını güçlendirmekte ve kültürel çeşitliliği daha kolay kabul etmelerini sağlamaktadır.

Dilsel ve Kimlik Gelişimi

Avrupa'da iki dilli çocuklar, hem kendi kültürlerine ait değerleri korurken hem de yerel kültüre uyum sağlamakta çaba harcamaktadır. Çifte kimlik gelişimi, çocukların sosyal bağlarını güçlendiren önemli bir avantaj olarak değerlendirilmektedir. Araştırmalar, iki dilli çocukların hem kendi kimliklerini hem de yerel kimlikleri benimsemeleri sürecinde daha esnek ve açık fikirli bireyler olduklarını ortaya koymaktadır (Cline, 2012). Bu süreç, çocukların hem kişisel hem de toplumsal düzeyde daha güçlü bir kimlik geliştirmelerine olanak tanımaktadır.

Orta Doğu'daki Bulgular

Eğitim Sistemleri ve Dil Politikaları:

Orta Doğu'da, özellikle göçmen ve mülteci çocuklarına yönelik eğitim politikaları son yıllarda geliştirilmiştir. Geçici eğitim merkezleri (GEM) gibi yapılar, bu çocukların eğitim hayatlarına daha kolay entegre olmalarını sağlamak amacıyla kurulmuştur. Ancak, Orta Doğu'daki birçok ülkede, ana dilin korunmasına yönelik çalışmalar daha yaygınken, ikinci dil öğreniminde bazı eksiklikler gözlemlenmektedir. Özellikle mülteci çocuklarının ikinci dildeki yetersizlikleri, eğitimdeki başarılarını olumsuz etkilemektedir (UNICEF, 2016).

Toplumsal Entegrasyon ve Kimlik:

Orta Doğu'daki göçmen ve mülteci çocukların toplumsal entegrasyonu genellikle karmaşık bir süreçtir. Bu süreç, kimlik çatışması ve kültürel uyum sorunlarıyla sıklıkla kesintiye uğramaktadır. Çocuklar, kendi kültürlerini korumakla yerel kültüre uyum sağlama arasında bir denge kurmaya çalışmaktadırlar. Ayrımcılık ve sosyal dışlanma, çocukların sosyal ilişkilerini ve eğitim başarısını olumsuz etkileyebilmektedir (Al-Khater, 2017). Özellikle mülteci çocuklarının yaşadığı kültürel şok, sosyal entegrasyonlarını zorlaştırmaktadır.

Dilsel ve Kültürel Farklılıkların Yönetimi:

Orta Doğu'daki çocuklar, genellikle evde bir dil, okulda ise farklı bir dil kullanmaktadır. Bu durum, kimlik oluşumunda büyük bir etkiye sahiptir. Çok etnikli yapılarda, çocukların kültürel farklılıkları dengeleme çabaları öne çıkmaktadır. Araştırmalar, dilsel çeşitliliğin, çocukların kimlik gelişiminde önemli bir rol oynadığını ve çocukların kültürel kimliklerini inşa ederken karşılaştıkları zorlukları aşabilmek için daha fazla desteklenmeleri gerektiğini vurgulamaktadır (Abu-Rabia, 2004).

Ortak Bulgular

Hem Avrupa hem de Orta Doğu'daki iki dilli çocukların karşılaştığı temel sorunlar arasında dil bariyerleri, sosyal dışlanma ve kimlik çatışması yer almaktadır. Bu sorunlar, çocukların eğitim süreçlerinde zorluklar yaşamalarına neden olmakta, aynı

zamanda toplumsal entegrasyonlarını da engellemektedir. Ancak, her iki bölge de bu çocukları desteklemek için çeşitli politika ve programlar geliştirmektedir. Avrupa'daki eğitim politikaları, dilsel çeşitliliği kucaklarken, Orta Doğu'daki politikalar daha çok göçmen ve mülteci çocukların entegrasyonuna odaklanmaktadır.

Bu politikalar, çocukların hem bireysel gelişimlerine hem de toplumsal uyumlarına katkı sağlamaktadır. Özellikle dil desteği programları ve sosyal uyum stratejileri, çocukların akademik başarılarını artırmakta ve kültürel kimliklerini korumalarına yardımcı olmaktadır. Bu bulgular, iki dilli çocukların eğitim ve sosyal entegrasyon süreçlerinin daha kapsayıcı ve etkili hale getirilmesi için kritik çıkarımlar sağlamaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma, Avrupa ve Orta Doğu'daki iki dilli çocukların eğitim, toplumsal entegrasyon ve kimlik gelişimlerine dair önemli bulgular ortaya koymuştur. Farklı coğrafi ve sosyo-kültürel bağlamlarda iki dilli çocukların karşılaştığı zorluklar ve fırsatlar, bölgeler arasındaki eğitim politikaları ve toplumsal yaklaşımlarla şekillenmektedir. Avrupa ve Orta Doğu'daki iki dilli çocukların karşılaştığı durumlar, bölgesel farklılıklar ve kültürel etkileşimler doğrultusunda incelendiğinde, her iki bölgenin kendine özgü zorlukları olduğu ancak aynı zamanda benzer fırsatlar sunduğu görülmektedir.

Avrupa'da, iki dilli çocuklara yönelik entegre eğitim sistemleri ve çift dilli programların yaygın olarak uygulanması, bu çocukların hem akademik hem de sosyal başarılarına olumlu katkı sağlamaktadır. Avrupa'daki eğitim politikaları, dil çeşitliliğini ve kültürel farklılıkları benimseyen bir yaklaşımı benimsemektedir (Cummins, 2001). Özellikle Almanya, Fransa ve Hollanda gibi ülkelerde dil desteği programları ve kapsayıcı eğitim politikaları, çocukların akademik başarılarını artırmayı hedeflemektedir (Baker, 2011). Bununla birlikte, toplumsal dışlanma ve ayrımcılık gibi sorunlar zaman zaman bu sürecin etkinliğini azaltmaktadır. Avrupa'daki bazı ülkelerde, özellikle göçmen çocukların yerel topluma entegrasyonu, kültürel farklılıkların hoşgörülle karşılanması gerektiği vurgulansa da, ayrımcılık ve dışlanma gibi sorunlar hala devam etmektedir (Portes & Rumbaut, 2001). Bu durum, çocukların eğitim süreçlerinde zorluklar yaratabilir ve onların toplumsal uyum süreçlerini olumsuz etkileyebilmektedir.

Orta Doğu'da ise göçmen ve mülteci çocuklara yönelik politikaların geliştirilmesi, çocukların hem kendi kimliklerini korumasına hem de ev sahibi topluma entegre olmalarına yardımcı olmaktadır (UNHCR, 2016). Geçici eğitim merkezleri gibi uygulamalar, çocukların eğitim süreçlerini desteklemekte ve dilsel entegrasyonu teşvik etmektedir. Bununla birlikte, dil bariyerleri ve sosyal uyum sorunları, bu bölgedeki iki dilli çocukların gelişim süreçlerini zora sokabilmektedir. Orta Doğu'da, mülteci çocukların eğitimdeki eksiklikleri, genellikle yetersiz eğitim altyapısı ve dil engelleri nedeniyle daha belirgin hale gelmektedir (Akeson, 2018). Bu çocukların eğitimdeki başarılarını artırmak için daha fazla kaynak ayrılması ve dil desteği sağlanması gerektiği açık olarak görülmektedir.

Her iki bölge için ortak bir gerçek, iki dilli çocukların dilsel ve kültürel çeşitliliğinin hem bireysel hem de toplumsal anlamda bir zenginlik olarak görülmesi gerekliliğidir. Çift dilli çocukların dilsel ve kültürel çeşitliliği, onların daha geniş bir dünyaya açılmalarını ve daha esnek düşünme becerileri geliştirmelerini sağlamaktadır (Thomas & Collier, 2002). Bu zenginliğin etkin bir şekilde yönetilmesi, sadece bu çocukların başarısını değil, aynı zamanda daha kapsayıcı ve hoşgörülü toplumların oluşmasını da destekleyecektir. Dilsel çeşitlilik, toplumsal uyumun sağlanmasında önemli bir araç olarak kullanılabilir ve bu süreç, daha hoşgörülü toplumların inşa edilmesine olanak tanıyabilmektedir (Grosjean, 2010).

Sonuç olarak, iki dilli çocukları desteklemek için daha kapsayıcı eğitim politikaları, toplumsal farkındalık kampanyaları ve ailelere yönelik destek programları geliştirilmelidir. Eğitim politikalarının çeşitliliği ve kapsayıcılığı artıracak şekilde yeniden şekillendirilmesi, iki dilli çocukların eğitimdeki başarılarını artırabilir. Ayrıca, toplumsal farkındalık kampanyaları, toplumda hoşgörü ve anlayışın güçlenmesine

yardımcı olabilir. Bu adımlar, iki dilli çocukların bireysel potansiyellerini gerçekleştirmelerine olanak tanırken, toplumsal uyumu da güçlendirecektir. İki dilli çocukların eğitim süreçlerinin daha verimli hale gelmesi, sadece çocukların gelişimine değil, toplumların genel refahına da katkı sağlayacaktır (Baker, 2011; Cummins, 2001).

Kaynakça

- ABU-RABİA, S. (2004). *The role of language in the development of bilingual children*. International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, 7(3), 208-220.
- AKESSON, B. (2018). *Education and refugee children: An analysis of the challenges and opportunities for refugee students in the Middle East*. Journal of Refugee Studies, 31(4), 524-539.
- ALACA, F. (2011). *İki dilli olan ve olmayan öğrencilerde okul yaşam kalitesi algısı ve okula aidiyet duygusu ilişkisi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- ALBIRINI, A. (2006). *Teachers' attitudes toward information and communication technologies: The case of Syrian EFL teachers*. Computers & Education, 47, 373-398.
- AL-KHATER, R. (2017). *Migration and integration: The challenges of refugee children in the Middle East*. International Journal of Educational Development, 56, 14-22.
- BAKER, C. (2011). *Foundations of bilingual education and bilingualism* (5th ed.). Multilingual Matters.
- BAKER, C., & Wright, W. E. (2017). *Foundations of bilingual education and bilingualism* (6th ed.). Multilingual Matters.
- BIALYSTOK, E. (2001). *Bilingualism in development: Language, literacy, and cognition*. Cambridge, UK ; New York, NY: Cambridge University Press.
- BİCAN, G. (2017). *İki dilliliğin tanımlanması: Kuramsal tartışmalar ve güncel dilbilimsel yaklaşımlar*. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 5(2), 353-366.
- CHOMSKY, N. (2002). *Dil ve sorumluluk* (H. Özasya, Çev.). Ekin Yayın. ISBN 9789755360423
- Cline, T. (2012). *The development of bilingual identity: The role of language in the construction of self*. Journal of Social Issues, 68(2), 259-274.
- CUMMINS, J. (2001). *Bilingual children's mother tongue: Why is it important for education?* Sprogforum, 19, 15-20.
- ERYILMAZ, R. (2023). *Batı Avrupa ülkelerinde iki dilli eğitim modelleri ve iki dilli Türk çocukları*. RumeliDE Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi (35), 107-128. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1342093>
- GROSJEAN, F. (2010). *Bilingual: Life and reality*. Harvard University Press.
- KRASHEN, S. (1982) *Newmark's "Ignorance Hypothesis" and current second language acquisition theory*. Unpublished manuscript.
- KYMLICKA, W. (2007). *Multicultural citizenship: A liberal theory of minority rights*. Oxford University Press.

- ÖZGÜZEL, S. (2014). *Batı Avrupa'da çok kültürlü toplum olgusu ve kültürlerarası iletişimin önemi çok dillilik, çok kültürlülük ve dünya bireyi olmak*. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi, 2(4), 143-152.
- PORTES, A., & Rumbaut, R. G. (2001). *Legacies: The story of the immigrant second generation*. University of California Press.
- SARI, A. G. M. (2002). *İki dilli çocukların çözümleme yöntemiyle okuma yazma öğrenirken karşılaştıkları güçlükler*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(9).
- SÜVERDEM, F. B. ve Ertek, B. (2020). *İki Dillilik ve İki Kültürlülük: Göç, Kimlik ve Aidiyet*. The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences, 6(2), 183-207.
- THOMAS, W. P., & Collier, V. P. (2002). *A national study of school effectiveness for language minority students' long-term academic achievement*. Center for Research on Education, Diversity & Excellence.
- UNHCR. (2016). *Global trends: Forced displacement in 2015*. United Nations High Commissioner for Refugees.
- UNICEF. (2016). *The state of the world's children 2016: A fair chance for every child*. United Nations Children's Fund.
- YEŞİLYURT, Ş. (2021). *İkidilli Suriyeli göçmenlerin aile dil stratejilerine yönelik görüşleri*. International Journal of Languages' Education and Teaching, 9(2), 360-378.

Extended Abstract

Language is the most powerful communication tool unique to humans. In the process of conveying various thoughts, emotions, attitudes, beliefs, and value judgments in the human mind, it also plays an important role in transferring knowledge and cultural heritage related to observed, perceived, and experienced events. As a reflection of cultural and linguistic diversity, the upbringing and education of bilingual children have become a significant issue today. This situation may present practices and approaches that vary according to different geographical and cultural contexts. While Europe and the Middle East differ greatly in historical, cultural, and socio-economic contexts, different dynamics are also observed in the education and social relationships of bilingual children in these regions. This article examines the similarities and differences in the upbringing and education of bilingual children in Europe and the Middle East. The effects of educational policies, diversity in social relationships, and linguistic integration on these children will be evaluated in light of research conducted on their development and interactions with society. While language policies in Europe are addressed in a more systematic and structural manner, linguistic and cultural differences in the Middle East tend to be shaped more on an individual and societal level. In this context, the challenges and opportunities bilingual children encounter in both regions will be analyzed, and the effects of bilingualism on children will be addressed from a broader perspective. The article also questions the strategies of educational policies in Europe and the Middle East for supporting bilingual children and their effectiveness. By focusing particularly on the educational processes and linguistic integration of migrant and refugee children, it will investigate the effects of migration and displacement on these children's social adaptation. Finally, the aim is to contribute to the development of more inclusive and effective educational strategies in line with the challenges and opportunities faced by bilingual children. This study seeks to provide an in-depth analysis of the dynamics related to the education, social integration, identity development, and linguistic diversity of bilingual children in the context of Europe and the Middle East. This study is a review that examines the educational processes, social integration, and identity development of bilingual children in Europe and the Middle East. Within the scope of the research, academic articles, books, reports, and theses published in the last 25 years have been reviewed. The keywords include "bilingual children," "educational processes," "social integration," "identity development," "Europe," and "Middle East." The collected data were analyzed using thematic analysis. First, the themes frequently emphasized in the literature were identified, and these themes were grouped to compare differences and similarities between the two regions. The data were evaluated in terms of the effects on bilingual children's educational opportunities, social integration processes, and identity development. According to the findings, in Europe—especially in countries such as Germany, France, and the Netherlands—bilingual education models are widely implemented. These models allow children to receive education in both their native languages and local languages. In Europe, bilingual children strive to preserve the values of their own cultures while adapting to the local culture. Dual identity development is considered an important advantage that strengthens children's social ties. In the Middle East, educational policies targeting migrant and refugee children have been developed in recent years. The social integration of migrant and refugee children in the Middle East is often a complex process, fre-

quently interrupted by identity conflicts and cultural adaptation problems. In both Europe and the Middle East, common challenges faced by bilingual children include language barriers, social exclusion, and identity conflict. These issues cause difficulties in educational processes and also hinder social integration. However, both regions are developing various policies and programs to support these children. While educational policies in Europe embrace linguistic diversity, policies in the Middle East focus more on the integration of migrant and refugee children. A shared reality for both regions is the necessity of viewing the linguistic and cultural diversity of bilingual children as a richness in both individual and societal terms. The linguistic and cultural diversity of bilingual children enables them to open up to a broader world and develop more flexible thinking skills. Effectively managing this richness will not only enhance these children's success but also support the creation of more inclusive and tolerant societies. Linguistic diversity can be used as an important tool in ensuring social cohesion, and this process can enable the building of more tolerant communities. In conclusion, more inclusive educational policies, public awareness campaigns, and family support programs should be developed to support bilingual children. Reshaping educational policies to increase diversity and inclusiveness may improve bilingual children's academic success. Furthermore, public awareness campaigns can help strengthen tolerance and understanding within society. These steps will not only enable bilingual children to realize their individual potential but also strengthen social cohesion. Making the educational processes of bilingual children more effective will contribute not only to the development of the children themselves but also to the overall well-being of societies.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir. Yaşayan hiçbir canlı (insan ve hayvan) üzerinde araştırma yapılmamıştır. Makale edebiyat sahasına aittir.

Çatışma Beyanı

Makalenin yazarı, bu çalışma ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile arasında mali çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Destek ve Teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Ethics Committee Permission

Ethics committee permission is not required for this study. No research has been conducted on any living creature (human and animal). The article belongs to the field of literature.

Deconfliction Statement

The author of the article declares that there is no conflict of financial interest between him and any institution, organization, person related to this study.

Support and Thanks

Support was not received from any institution or organization in the study.